

қате болжайды. Мысалы, ағылшын тіл сабағында жаратылыс тану пәнін байланыстырып үйреткенде жазып белгілеудің көп пайдасы бар. Үйткені, терминдер мен атаулар оқушының есінде бірден қалып кетпеуі мүмкін. Жазу тапсырмаларындағы ғылымның фокустық құбылыстарын контекстке келтіру, тіпті рубрикаларды, жауаптарды тексеру парақтарын және сөйлем шеңберлерін қамтамасыз ету және студенттерге түсіндірме үлгілерін диаграммалауға мүмкіндік беру сияқты басқа дәлелденген тірек түрлерімен бірге пайдаланған кезде де ең тиімді тірек болды. жазбаша түрде түсіндіру пайдалы.

XXI ғасырда жаһандану мен білім экономикасының сын-қатерлері мен сын-тегеуріндерімен бетпе-бет келе жатқан адамзат үшін технология мен ғылыми жетістіктердің маңыздылығын арта түсуде. Мысалы, STEM біздің өміріміздің әр жасушасына сіңген. Ғылым – қоғамның әр жерінде қоршап тұр. Мемлекеттің экономикасының өзі математикадан бастау алады. Қаланы салудан бастап архитектура барлығы инженерия саласына бағынышты. Медицина, химия, биологияның зерттеулері, тартылыс күші ғылымның құзырында. Ал, ақпарат алмасуға, көңіл көтеруге, тіпті бизнес жасауға, уақытымызды үнемдеуге технологияның қосып отырған үлесі қаншама. Сәйкесінше, тіл де нәрестенің дүниеге келуінен бастап бірге келе жатқандықтан бұл ғылымдардың басын қосып білім беру білімгерлерге жат дүние болмайды. Артықшылығы олар бір уақытта жан жағынан дамиды және әлемді кеңінен тани түседі. Себебі, шет тілді білу арқылы олар өз елінен басқа елдегі тәжірибелерге қол жеткізе алады. Баланы жастайынан осылай білім беріп, тәрбиелеу – бұл еліміздің дамысына үлкен үлесін қосады.

Қорытындылай келе, үздіксіз дамудағы екі үлкен сала болып табылатын шет тілдері мен STEM мазмұнының басын тоғыстыра отырып білім беру бұл-жаңа заман талабы, заманауи тренд. Бұл байланыс болашақ ұрпақтың санасын дамытып, бәсекеге қабілеттілігін арттырады және еліміздің білім ғылым салаларының дамуына жетелейді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. David Francis and Amy Stephens, *English Learners in STEM Subjects: Transforming Classrooms, Schools, and lives*, Washington, 2018 – 143-148p
2. Ashley Bears, *Mentorship Matters: Supporting the Careers of Women in STEM*, URL: <https://www.nationalacademies.org/event/11-16-2021/mentorship-matters-supporting-the-careers-of-women-in-stem> [Accessed 26.11.2021]
3. Piyush Maheshwari, *Effect of learning foreign languages on STEM education*, URL: https://www.researchgate.net/publication/333158081_Effect_of_Learning_Foreign_Languages_on_STEM_Education?enrichId=rgreq-166cb023a3e4a2343703e0e1c3d5699f-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzMzMzE1ODM4MTtBUzoxMDEyMDg0MzAxMTA3MjAxQDE2MTgzMTExMDkzMjQ%3D&el=1_x_2&_esc=publicationCoverPdf [Accessed 13.04.2021]
4. Оюунбаярын Батбаатар, *STEM буюу шинжлэх ухаан, технологи, инженерчлэл, математикийн ая холбогдол* URL: <https://www.unread.today/c/1207> [Accessed 19.10.2017]

ӨОЖ 372.881.111.1

ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕНУ КЕЗІНДЕ КӨРКЕМ ӘДЕБИЕТТІ ҚОЛДАНУДЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ

Жардембекова Аружан Муратовна

aruzhan_zhardembekova@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Шетел тілі: екі шетел тілі» білім беру бағдарламасының

Көркем мәтіндерді оқу ақпарат алудың маңызды құралдарының бірі және қарым-қатынас дағдыларын дамытуға ықпал ететін тілдік іс-әрекеттің жетекші нысандарының бірі болып табылады. Шет тілін білу осы тілде оқылатын мәтіндердің саны мен сапасына тікелей байланысты деп саналады. Оқу ауызша және жазбаша нысандарда қарым-қатынас дағдыларын белсенді игеруге ықпал етеді [1].

Көркем әдебиет мәтіндері оқушыларды оқытылатын тіл елінің және бүкіл әлемнің мәдениетіне жақындату құралы болып табылады, оларды жалпы адамзаттық моральдық-эстетикалық құндылықтар еліктіреді. Көркем әдебиет мәтіндерінің тілі тіл мәдениетінің дамуына, оқушылардың тілдік білімдерін байытуға, ауызша сөйлеу дағдыларын игеруге ықпал етеді. Көркем мәтін шет тілі сабақтарында маңызды орын алады. Шет тілін оқытуда әдеби мәтіндерді қолдану, шет тілін оқытудың мақсаты болып табылатын, шет тіліндегі коммуникативті құзіреттілікті дамытуда маңызды орын алады [2].

Шет тілін оқытуда көркем әдебиеттің артықшылықтары:

Шет тілін оның мәдени аспектісін ескере отырып үйренуде көркем әдебиетпен жұмыс маңызды рөл атқарады. Шетелдік көркем әдебиетпен танысу және зерттеу міндетті түрде білім беру минимумына кіреді.

Көркем мәтін дегеніміз-ұқсас мәтіндер жүйесіндегі байланыс бірлігі ретінде осы тілде жазылған көркем сөйлеудің жеке туындысы.

Шетелдік көркем мәтіндер, белгілі бір мәдени модельдің тасымалдаушысы ретінде, бір жағынан, шетелдік мәдениет туралы көбірек білуге көмектеседі. Екінші жағынан, мәтінді таныс, отандық шындықпен үнемі салыстыру ана мәдениетін тереңірек түсінуге ықпал етеді. Жоғарыда айтылғандарға байланысты көркем мәтінді шет тілінен ана тіліне де, ана тілінен шет тіліне де аудару шет тілін сәтті және тиімді үйренуде маңызды орын алатыны анық [3].

Шет тілін оқытуда көркем әдебиетті қолданудың артықшылықтарының арасында мыналарды атап айтуға болады:

1. Көркем мәтін шет тілін үйрену процесінде маңызды ынталандырушы фактор болып табылады.

2. Көркем мәтін-бұл халықтың тарихы мен тілі, мәдениеті мен дәстүрлері туралы білім көзі.

3. Көркем мәтінмен жұмыс істеу оқушылардың сөздік қорын едәуір арттырады.

4. Поэтикалық және прозалық шығармалар шет тілінің фонетикасын меңгеруге ықпал етеді.

5. Тіпті шетелдік көркем әдебиетті ішінара, үстірт білу және әдеби тақырыптар бойынша әңгіме жүргізу мүмкіндігі оқушылардың коммуникативті құзіреттілігін тереңдетеді, ана тілдерімен байланыс орнатуға ықпал етеді және оларды жоғары деңгейде орнатуға мүмкіндік береді.

6. Мұғалімнің көркем мәтінмен жұмыс жасаудағы шығармашылық көзқарасы сыныпта зияткерлік және эмоционалды атмосфераны қалыптастырады, студенттер арасындағы, сондай-ақ мұғалім мен оқушылар арасындағы қарым-қатынасты тереңдетуге ықпал етеді, бұл олардың жеке басының дамуына ықпал етеді.

7. Басқа халықтардың көркем әдебиетін білу студенттердің санасында ресми біртұтас мәдениетке қатысты белгілі бір балама жасайды.

Көркем әдебиетті шет тілі сабақтарында қолдану оқушылардың сөздік қорын кеңейтіп қана қоймайды, оқу дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді және есте сақтау қабілетін

дамытады, сонымен қатар оқушының "мәдени жүгін" толықтырады, бұл тілді үйренуге деген ынтаны арттырады.

Шет тілінде оқуды ұйымдастырған кезде көркем мәтіннің бірқатар ерекшеліктерін ескеру қажет:

1. Мәтіндегі барлық компоненттердің маңыздылығын анықтайтын және оларды өзара қарым-қатынаста қарастыруды көздейтін жүйелік сипат.

2. Жалпыадамзаттық құндылықтар призмасы арқылы оқиғалар мен құбылыстарды түсіндіру қажеттілігін туындататын антропоцентризм.

3. Автор мен оқырманның белсенді жаратылысын білдіретін диалог.

4. Сөздер мен мотивтер арасындағы жасырын байланыстарды, сондай-ақ сөздердің, сөйлемдердің және контексттің семантикасын болжауға негізделген семантикалық талдау дағдыларын қалыптастыру қажеттілігін алға тартатын ішкі мәтіннің болуы.

5. Көркем мәтінде лингвистикалық және аймақтық ақпараттың болуы [4].

Сондықтан, көркем мәтіннің шет тілін үйренудегі танымал ғылыми және оқу мәтіндерінен келесі артықшылықтарын атап өтуге болады:

1. Көркем мәтін адамның жалпы танымына бағытталған, сондықтан жастардың ұмтылыстары мен қажеттіліктеріне сәйкес келеді.

2. Көркем мәтін кең тақырыпқа ие және танымал ғылыми әдебиеттерден айырмашылығы мамандандырылған негізгі білімді қажет етпейді.

3. Көркем мәтін композициялық құрылысы-фрагментацияның, фабуляцияның болмауы-сюжеттің барлық элементтерін жанжалды шешуге бағыттауға мүмкіндік береді, бұл бүкіл оқу процесінде қызығушылықты сақтауға мүмкіндік береді.

Шет тілі сабақтарында көркем әдебиетті қолдану шығармашылық және эстетикалық процесс болып табылады. Әдеби шығармада кейіпкерлердің іс-әрекеттерінің себептері, олардың арасындағы қарым-қатынас, ішкі процестер, оқиғаларды бағалау автормен тікелей айтылмайды, бірақ оқырман түсінуі керек. Қабылдаудың тереңдігі мен дәлдігі сонымен қатар шет тіліндегі материалды білу деңгейіне, фактілер арасындағы логикалық байланыстарды көре білуге, анықтамалық әдебиеттерді қолдануға және жеке оқу жылдамдығына байланысты.

Оқу процесінде мәтінді қолданудың негізгі критерийі-бұл оқушылардың мәтіннің мазмұнына, оқиғаларына, актерлеріне деген қызығушылығын ояту мүмкіндігі. Оқушылар ел туралы сипаттамалық мақалаларға қарағанда ертегілер мен шытырман оқиғалы романдарды оқуға дайын.

Сонымен қатар, әдеби шығарманы басынан аяғына дейін оқу керек. Бұл оқушылардың қызығушылығын қолдайды, олар кейіпкерлермен не болатынын білгісі келеді. Әдеби шығармада қызықты сюжет болуы керек, айқын эмоционалды түске ие болуы керек, көптеген диалогтар болуы керек. Бұл оқушылардың жоғары моральдық қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етуі керек: мейірімділік, жанашырлық, серіктестік, белсенді өмірлік ұстаным.

Шет тілі сабақтарында көркем мәтінмен жұмыс жасау әдістемесін қарастыра отырып, келесі қорытынды жасауға болады: шет тілін тілдік ортадан тыс зерттеу жағдайында оқытылатын тілде шығармаларды оқу білім беру кеңістігін құру мүмкіндігі ретінде ерекше рөл атқарады.

Барлық мәтіндер белгілі бір стиль мен жанрға жатады. Көркем стильдің мәтіндері бейнелі, экспрессивті және эмоционалдылықпен ерекшеленеді.

Шет тілі сабақтарында қолданылатын көркем мәтін, мәтінді таңдаудың негізгі принциптеріне сәйкес келуі маңызды: мәтін мазмұнының лингвоәлеуметтік бағытқа қатынасы; тілдік материалдың түпнұсқалығы. Сондай-ақ келесі критерийлер: тұлғаның мотивациялық және эмоционалды-бағалау салаларына әсері, мазмұны мен формасының болуы, даму және

білім беру құндылықтары, бағдарламалық талаптарға сәйкес әдіснамалық орындылығы, оқытудың мақсаты мен міндеттері [5].

Осылайша, шет тілі сабақтарындағы көркем мәтіннің рөлі өте үлкен деген қорытындыға келуге болады. Бұл сөйлеу материалын белсендіру және шет тіліндегі қарым-қатынас дағдыларын дамыту құралы. Көркем мәтінмен жұмыс шет тілін оқыту процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Түпнұсқа көркем мәтіннің белгілі бір лингвистикалық ерекшеліктері және сөзсіз лингводидактикалық әлеуеті бар.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Баклашкина М. В. Обучение иноязычному межличностному общению на занятиях по иностранному языку / М. В. Баклашкина // Иностранные языки в школе. – Москва, 2009. – С. 9 – 17.
2. Барышников Н. В. Методика обучения второму иностранному языку в школе / Н. В. Барышников. – Москва: Просвещение, 2003. – 159 с.
3. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика: учеб. пособие / Н. Д. Гальскова. – Москва: Издательский центр «Академия», 2007. – 336 с.
4. Игнатьева Е. В. К отбору и распределению материала для обучения чтению текстов художественной литературы / Е. В. Игнатьева. – Москва: РВалент, 2005. – С.12 – 14.
5. Колкер Я. М. Обучение восприятию на слух английской речи / Я. М. Колкер. – Москва: Издательский центр «Академия», 2002. – 336 с.

УДК 372.881.111.1

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ СПОНТАННОЙ УСТНОЙ РЕЧИ В СТАРШИХ КЛАССАХ

Исмаилова Диана Байтемировна

diana.ismailova.3008@gmail.com

Студент 4-го курса образовательной программы «Иностранный язык: два иностранных языка» ЕНУ им. Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан

Научный руководитель – Ибрагимова К.Е.

Со школьной скамьи каждый ученик обычной общеобразовательной школы помнит лексико-грамматические упражнения с учебников английского языка, тексты на тему достопримечательности Великобритании. Каждый школьник, при “переводе текста по цепочке” пытался просчитать какое предложение достанется ему и готовил перевод заранее. Несомненно, все эти упражнения помогают в изучении иностранного языка, но порой, учитель забывает о его главном предназначении в жизни человека - коммуникабельной.

По данной причине, методы преподавания иностранных языков с фокусом на развитие спонтанной устной речи все больше набирает актуальность в современном мире. Поэтому целью данного доклада является донести до аудитории важность неподготовленной устной речи в реалиях современного мира и современные методы его развития у учеников старших классов.

Прежде всего, есть необходимость определить основные сложности с которыми сталкиваются ученики при практическом использовании иностранного языка. В связи с этим, основное внимание учителей должно быть направлено на улучшение методов развития неподготовленной устной речи.

Для начала определим само понятия речи. В лингвистическом энциклопедическом словаре речь определяется как “вид деятельности членов общества, которая проявляется в пользовании